

- Araştırma Makalesi -

CRYONICS: TIP HUKUKUNDA TARTIŞMALI BİR KONU* (CRYONICS: A CONTROVERSIAL TOPIC IN MEDICAL LAW)

Dr. Öğr. Üyesi/Dr. Lecturer Qaisar NASRAT**

ÖZ

İnsanlar hayatları boyunca hep ölümsüzlük ve uzun yaşama arzu ve arayışı içinde olmuştur. İnsanın ölümsüzlüğü ve sağlığı hakkında araştırma yapan bilimlerden biri tıp bilimidir, bu bilim insan vücudunu dondurarak birkaç yıl sonra tekrar diriltme düşüncesidir. Başka bir deyişle, günümüzde cryonics merkezleri bir kişinin vücudunu dondurmak suretiyle uzun yıllar sonra tekrar normal hayatına döndürmeyi vaat etmektedir. Bu konuda kanunların sessiz kalmasına rağmen ABD, Rusya ve Avustralya gibi ülkelerde insan dondurma ve cryonics uygulamaları devam etmektedir.

Bu çalışmada, dondurulmuş insan veya cryonics kavramı, gelişim süreci, hukuki boyutu ve dünyadaki uygulaması ele alınmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cryonics, Tıp Hukuku, Tıbbi Teknoloji.

ABSTRACT

People throughout their lives have always wanted and sought immortality and longevity. One of the sciences that researches human im-

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Bu makale 13.03.2021 tarihinde Yayınevimize ulaşmış olup, 03.05.2021 tarihinde birinci hakem; 04.07.2021 tarihinde ikinci hakem onayından geçmiştir.

** İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Fakültesi, E-posta: qaisar.nasrat@ihu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4676-8122

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Bu makaleye atıf için; NASRAT, Qaisar, "Cryonics: Tıp Hukukunda Tartışmalı Bir Konu", Tıp Hukuku Dergisi, Sayı: 22, Yıl: 2022, s. 399-410.

mortality and health is medical science, which is the idea of freezing the human body and resurrecting it after a few years. In other words, cryonics centers today promise to freeze a person's body and return it to normal life after many years. Despite the silence of the laws on this issue, human freezing and cryonics applications continue in countries such as the USA, Russia and Australia.

In this study, the concept of frozen human or cryonics, its development process, legal dimension and its application in the world have been discussed.

Keywords: *Cryonics, Medical Law, Medical Technology.*

Giriş

İnsan, doğası gereği, hayatta kalma içgüdüsüne sahip, ölümsüzlüğü arzulayan ve ölüm korkusu olan bir varlıktır. Bu nedenle, Mısır firavunları arasında cesedin bozulmasını önlemek amacıyla cesetleri mumyalamak gibi kendi zamanının bilim ve bilgi düzeyine göre özel önlemler almıştır. Günümüzde ise tıp bilimi ve teknolojik gelişmeler sayesinde insanın dondurulması veya cryonics yeni bir bilim alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Cryonics'in temel amacı, günümüzde tedavi edilemeyen hastalıkları olan insanları, tıp bilimi hastalığa bir tedavi sunana kadar yani ölüm durumunda tutmaktır.¹

Cryonics konusu sosyal, kültürel, etik ve dini boyutlarıyla uzman ve araştırmacılar tarafından incelenmeye başlanılmıştır. Ancak bu alandaki yasal düzenleme eksikliği sebebiyle, hukuki boyutu yeterince incelenmemiştir. Yine hukuki boyutuyla ilgili çok nadir çalışmalar olsa da, cryonics özel hukuk açısından değerlendirilmektedir. Ayrıca cryonics'in birçok ülkede uygulanıyor olmasına rağmen, dondurulmuş kişinin yasal durumu kanunlarca kesin olarak belirlenmemiştir. Örneğin, ABD'nin bu alanda öncü ülke olmasına rağmen, bu konuda herhangi bir yasal düzenlemesi bulunmamaktadır.

Birçok açıdan etkiler doğuran asıl soru, dondurulmuş kişinin ölü veya diri sayılması meselesidir. Uygulamada ülkeler dondurulmuş kişi-

¹ Ole Martin Moen, 'The case for cryonics' (2015) Journal of Med Ethics <<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25717141/>> Erişim Tarihi: 08 Ekim 2022

nin ölü olarak kabul etmesine rağmen, doktrinde ölü veya diri sayılması konusu belirsizliğini korumaktadır. Bu konu cryonics'in hukuki boyutunun açıklanmasını doğrudan etkilemektedir.

Bu çalışmada, cryonics'in tanımı, gelişim sürecinin yanı sıra hukuki boyutu ve karşılaştırmalı hukuktaki yeri ele alınmıştır.

I. CRYONICS KAVRAMI

Cryonics, ölmüş insanları dondurmak suretiyle gelecekte meydana gelecek olan tıbbi gelişmeler sayesinde tekrar diriltme fikridir.² Ölmüş kişinin -196 derece ve sıvı nitrojene maruz bırakma işlemi, cryonics'in başlangıcıdır. Bu bilim dalı 1960'lardan bu yana, bilim adamları ve medyanın ilgisini çekmiştir ve ölümden kaçış ve ölümsüzlüğe geçmenin anahtarı olduğu iddia edilmektedir. Şimdiye kadar bilim adamları, bazı hayvanlar üzerinde gerçekleştirdiği dondurma ve tekrar hayata döndürme konusunda başarılı olmuşlardır. Buna ek olarak bilim insanları, önümüzdeki yıllarda bilimin ilerlemesiyle, özellikle nanoteknoloji, kök hücre, genetik mühendislik ve klonlama ile gelecekteki meslektaşlarının moleküler düzeyde onarım yapabileceklerini ve her türlü hastalığı ve hatta yaşlanmayı tedavi edebileceklerini öngörmektedirler. Dolayısıyla cryonics, ölmüş kişinin bedenini belli bir soğuklukta korumak suretiyle, gelecekte yeniden yaşam verilebileceği veya bir şekilde ölümsüzleştirilebileceğine dayanmaktadır.

Cryonics günümüzde daha çok tedavisi olmayan hastalara uygulanmaktadır. Cryonics enstitüleri bu gönüllüleri belli bir ücret karşılığında dondurmaya hazır olduklarını beyan etmektedir. Cryonics sözleşmesini imzalayan hastaların ölümünden dakikalar sonra, hücreler henüz değişmemiş iken, ceset dondurulmak üzere sıvı nitrojene yerleştirilmektedir. Böylece sıvı nitrojenin düzenli olarak değiştirildiği özel dolaplarda saklanmaktadır. Elbette günümüzde, bilim ve teknolojinin kriyojenik insanları hayata döndürmek için yeterince gelişmiş olmadığı aşıkardır. Başka bir deyişle, dondurulmuş bir insanı mevcut herhangi bir teknoloji ile yakın gelecekte geri getirmek mümkün olmayacaktır. Ayrıca gelecekte bu dondurulmuş kişilerin muhtemel canlandırılmasından sonra dokulardaki oksijen eksikliğinden kaynaklanan hasar, dondurulmadan önce

² 'Öldükten Sonra Tekrar Hayata Dönmek: Cryonics' <<https://www.akademianinbahcesi.com/oldukten-sonra-tekrar-hayata-donmek-cryonics/>> Erişim Tarihi: 08 Ocak 2021

dokulara enjekte edilen kriyoprotektif zehirlenmelerin neden olduğu sorunlar ve dondurulmanın neden olduğu sorunların giderilmesi gerekmektedir. Böylece donmuş dokuları tedavi etmek ve ardından ölüme neden olan ana sorunu tedavi etmek gerekecektir.

II. CRYONICS'İN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

Benjamin Franklin 1773 yılında yayımlanan “Ölümsüzlüğün Geleceği” adlı kitabında ilk kez ölümsüzlük fikrini ortaya atmıştır. Franklin, tıp araştırmacısı Jacques Dubourg’a yazdığı bir mektupta şu ifadelere yer vermiştir:³

“Keşke insanları dondurup ileride uyandıracağımız bilimsel bir metot mümkün olsaydı. Bu sayede Amerika’nın 100 yıl sonrasını bir günlüğüne görebilmeyi, ardından ölmeyi bile kabul edebilirdim. Bunu normal bir ölüme kesinlikle tercih ederdim. İleride bilimimizin bunları da başaracağından hiç şüphem yok.”

Bu mektubun ardından, Fizikçi Robert Ettinger 1962 yılında yayımlanan “Ölümsüzlük Beklentisi” adlı kitabında ilk kez cryonics veya insanın dondurulması kavramını dünyaya tanıtmıştır. O söz konusu eserinde, ölümü geri dönülmez bir vaka olmadığını, ileride bilim ve teknolojinin gelişmesiyle ölümsüzlük halini alabileceğini anlatmıştır.⁴ Bu fikri temellerin ardından ilk 1972 yılında “The Alcor Life Extension Foundation” adında bir enstitü kurulmuştur.

Cryonics’in gerçekleştirildiği ilk insan ise 1967 yılında Kaliforniya Üniversitesi’nde psikoloji profesörü olan James Bedford olmuştur. Bedford günümüzde de Alcor enstitüsünde muhafaza edilmektedir.⁵ İlginç bir şekilde, Bedford’un dondurulmuş cesedi, yaklaşık yarım yüzyıldır Birleşik Devletler’deki Alcor Enstitüsünde tutulmaktadır.

³ ibid

⁴ Mike Darwin, ‘Evaluation of the Condition of Dr. James H. Bedford after 24 Years of Cryonic Suspension’ (Alcor Life Extension Foundation, August 1991) <<https://www.alcor.org/library/bedford-condition/>> Erişim Tarihi: 21 Ocak 2021

⁵ Rebekah Cron, ‘Is Cryonics an Ethical Means of Life Extension?’ (University of Exeter, 2014) 1-29 <<https://philpapers.org/archive/CROICA-2.pdf>> Erişim Tarihi: 08 Ekim 2022

III. CRYONICS HAKKINDAKİ GÖRÜŞLER

Cryonics hakkında birçok görüş ortaya atılmaktadır. Ölümle ruhun vücuttan ayrılacağına inananlar, dondurulma sonucu vücut hücrelerinin öldüğünü düşünenlerin yanı sıra cryonics'in kamu düzenine aykırı olduğunu belirtenler de bulunmaktadır. Kamu düzenine aykırılık görüşü Ettinger dönemde gündeme getirilmiştir. Ancak Ettinger bu görüşü reddetmiş ve halihazırda bu konunun kabulü zor olsa da, gelecekte mutlaka kabul edileceğini belirtmiştir.⁶ Nitekim cryonics'in yaygınlaşmaya başlamasıyla Ettinger'in öngörüsü isabetli olmuştur.

Bir diğer karşı görüş ise cryonics'in kesin olarak sonuç vermeyeceği konusudur. Buna karşılık bazıları, bu yöntemin sonuç vereceğine inanmanın dahi başarılı bir adım olduğu kanaatinde dir.⁷

Bazıları ise kişinin vücut bütünlüğü üzerindeki mutlak hakkına işaret etmektedir. Bunlar göre, cryonics gelecekte sonuç vermezse dahi, bireyler kendi vücut bütünlüğü konusunda karar verme hakkına sahiptir.⁸

Bir diğer görüş ise tıbbın genel amacı olarak hastaların ölüme terk edilmesi değil, yaşatılmasıdır. Bu bağlamda, eğer günümüzde tıp bilimi bir hastayı iyileştiremiyorsa, onun ölmesini beklemek yerine gelecekte tekrar diriltile ihtimaliyle dondurulması daha uygundur. Başka bir deyişle, hastayı defnetmektense düşük bir ihtimal olsa bile dondurulması daha doğrudur.⁹ Bazı dindar çevre ve kişiler cryonicsi “ölüleri diriltme çabası” olarak görmekte ve bu sebeple cryonicsi bir din vaat ettiği gerekçesiyle eleştirmektedir. Ancak cryonics kuruluşları bu iddiayı reddetmekle birlikte bu işlemin bir “ölüleri diriltme çabası” değil, “yaşam desteği çabası” olduğunu öne sürmektedir. Ayrıca cryonics kuruluşları bakımından hastalar ölü sayılmazken, hipotermi, cerrahi operasyon vs. gibi askıya alınmış animasyon durumundaki hastalar olarak bilinçsiz bir biçimde muhafaza altına alınmış kişilerdir.¹⁰

⁶ Robert Ettinger, The prospect of immortality (H Doubleday & Co 1964)93-95

⁷ George Smith and Clare Hall, 'Cryonic suspension and law' (1986) 17(1) Columbus School of Law 1, 7

⁸ Richard Huxtable, 'Cryonics in the Courtroom: Which Interests? Whose Interests?' 2018 26(3) Medical Law Review 476, 499

⁹ Ralph Merkel, 'The Molecular Repair of the Brain' <<http://www.ralphmerkle.com/cryo/techFeas.htm>> Erişim Tarihi: 12 Ocak 2021

¹⁰ 'Frequently Asked Questions: Spiritual Questions' <<https://alcor.org/FAQs/faq04.htm>> Erişim Tarihi: 05 Mayıs 2021

Sonuç olarak, bu konu tamamen bireyin kendi kişisel tercihinine bırakılmalıdır. Çünkü kendi vücudu üzerinde tek yetkili yine kişinin kendisidir.

IV. CRYONICS'İN HUKUKİ BOYUTU

Cryonics hukuk ve etik açısından hala belirsizliğini korumakta ve konu üzerindeki tartışmalar sürmektedir. Bununla birlikte, kanunların cryonics'i ilgilendirebilecek bazı alanları vardır, bunlar, cryonics uygulanan kişinin öldüğü ve ölü bir kişi olarak muamele gördüğü temeline dayanmaktadır. Bu bağlamda, kişi vücudunun dondurularak muhafazasını isteyip istemediğine kendisi karar verir ve resmi olarak irade beyanında bulunmak suretiyle belirtebilmektedir. Ancak bu irade beyanı, öldükten sonra tüm isteklerinin yerine getirilmesine garanti değildir. Ölümden sonra dondurulan beden, kişinin bedenine sahip olan kurumun sorumluluğuna girmektedir. Dondurulan kişi ve kurum arasında teamül hukuku çerçevesinde bir anlaşma vardır, ancak yasal olarak dondurulan kişinin isteklerini yerine getirmesi gerekli değildir.¹¹

Kişinin irade beyanında ifade edilen isteklerden bağımsız olarak, adli makamlar, otopsi muayenesiyle ölüm nedenini araştırmak için kişinin vücuduna geçici olarak ele koyabilir. Bu, ölen kişinin önceden onay ve rızasını gerektirmez. Bununla birlikte, sağlık kurumları tıbbi amaçlarla araştırma yapmak için otopsi yapılmasını talep edebilir, ancak bu, onay ve rıza gerektirmektedir. İster adli makamlar ister sağlık kurumları tarafından istenmiş olsun, vücutta otopsi yapılıyorsa, otopside harcanan süre ve uygulanan prosedür kişinin dondurulmasını imkansızlaştıracaktır.¹²

Hukuki açıdan da dondurulan kişi ölü veya ceset sayılmaktadır. Bu bağlamda kişi öldükten sonra, cryonics işlemlerinin başlatılması için kişinin yasal ölümü ilanının yapılmış olması gerekmektedir.¹³ Yasal ilan prosedürü cryonics şirketleri için hem hukuki ve cezai sorumluluk bakımında kendi koruma hem de dondurulan kişinin hayat sigortasına

¹¹ 'The Law on Cryonics' <<https://www.hta.gov.uk/law-cryonics>> Erişim Tarihi: 14 Kasım 2021

¹² ibid

¹³ Brian Wowk and Michael Darwin, 'Cryonics: Reaching for Tomorrow' (Alcor Life Extension Foundation 1991)27

ilişkin mali kaynakları talep etme açısından önem arz etmektedir.¹⁴ Ayrıca dondurulan kişilerin ölü sayılması sebebiyle hayat sigortası ve diğer bazı güven fonlarının yanı sıra anatomik bağış yasalarından yararlanabilmesine imkan tanımaktadır.¹⁵

Yukarıda da belirtildiği üzere, günümüzde doğrudan cryonics uygulamasını ilgilendiren herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Ancak cryonics için de geçerli olan bazı yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Dolayısıyla, cryonics ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde herhangi bir yasal düzenlemenin bulunmaması bizi, diğer ülkelerin deneyimlerinden yararlanmamızı gerektirmektedir. Bu bağlamda ABD, bu konuda öncü olması ve bu alanda faaliyet gösteren birçok kuruluşun bulunması sebebiyle dikkate değerdir.

Cryonics uygulamasının Amerika Birleşik Devletleri'nde yaygın olmasına rağmen, özellikle cryonics'i hedefleyen veya bu isimle anılan hiçbir eyalet veya federal düzeyde yasa yoktur. Bu, cryonics işlemine hiçbir yasanın geçerli olmadığı anlamına gelmez. Cryonics kuruluşları yasal olarak ölü insanlarla çalıştıkları için, halk sağlığını gömülmemiş veya işlenmemiş cesetlerden korumayı amaçlayan yasaların farkında ve çoğu zaman bunları aşmanın yollarını aramaktadır. Günümüzde ABD yasalarına göre, cryonics ölü sayılmaktadır. Ancak, cryonics hastalarının yeniden canlandırılabilir olma olasılığının yüksek olduğunu kanıtlayana kadar oyunu bu açıdan oynamak gerekmektedir.¹⁶

ABD'de cryonics konusunun uygulanabilirliğinde dayanak oluşturan düzenlemelerden biri *Standart Anatomik Bağış Yasası (Uniform Anatomical Gift Act)*'dir. Bu yasanın *Anatomik bağış alabilecek kişiler ve anatomik bağışın amacı* başlıklı 11. bölümü şu şekildedir:¹⁷

'a) Aşağıda belirtilen kişilere anatomik bağış yapılabilir:

¹⁴ George Smith, 'Cryonics Suspension: A Prospect for Immortality' (Catholic University of America 1983) <<https://pdfs.semanticscholar.org/51e1/19f8477be2ee0e90b5c5dda4b106d51cb289.pdf>> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2021

¹⁵ Stephen Bridge, 'The Legal Status of Cryonics Patients' (1994) <<https://alcor.org/Library/html/legalstat.us.html>> Erişim Tarihi 15 Ocak 2021

¹⁶ 'The Legal Status of Cryonics Patients' <<https://www.alcor.org/library/the-legal-status-of-cryonics-patients/>> Erişim Tarihi: 10 Ocak 2021

¹⁷ 'Revised Uniform Anatomical Gift Act' (2006) <<https://www.uniformlaws.org/HigherLogic/System/DownloadDocumentFile.aspx?DocumentFileKey=ca07f92d-09c9-0c9f-8578f6dbb480aa5c&forceDialog=0>> Erişim Tarihi: 03 Ocak 2021

(1) bir hastane; akredite tıp fakültesi, dış okulu, kolej veya üniversite; organ alım organizasyonu veya araştırma veya eğitim için diğer uygun kişiler;

(2) (b) bendine tabi olarak, birey tarafından yapılan anatomik bağış için bir kişinin belirlenmesi durumunda parçanın alıcısı ilgili kişi,

(3) bir göz bankası veya doku bankası.”

Bu bölümde görüldüğü üzere, kişinin kendi rızası doğrultusunda vücudunu herhangi bir kuruma bağışlayabilmektedir; cryonics kuruluşları da bu kapsama dahil edilebilmektedir. Ayrıca bu yasanın cryonics hastaları için pratikte uygulanmasına rağmen, yasanın konuya ilişkin uygulanabilirliği hususunda herhangi bir yargı kararı bulunmamaktadır.

Cryonics konusundaki yargı kararlarına gelirsek, 1980’li yıllarda *California Sağlık Hizmetleri Departmanı (DHS)* cryonics şirketlerinin yasal dayanağı olmadığı ve *Standart Anatomik Bağış Yasası (Uniform Anatomical Gift Act - UAGA)* gerekçe gösterilerek insan kalıntılarının cryonics şirketlerine bağışlanamayacağını ileri sürmüştür. Ancak yargı sürecinde mahkemeler, DHS’nin bu argümanlarını kabul etmemiştir. 1992 yılında ise cryonics yargı kararıyla yasal statüye erişmiş ve UAGA hükümlerinin cryonics için de geçerli olabileceği temyiz sürecinde onaylanmıştır.¹⁸

Cryonics hastaları için düzenlenmesi gereken İnsan Kalıntılarının İhtisası İzni (Permit for Disposition of Humana Remains) belgesi genellikle bilimsel kullanım içindir. 1988 yılında Riverside sicil memuru (country registrar) Virginia Whitney, cryonic konusunda yasal bir düzenlemenin olmadığı ve belgede sayılan seçeneklerden birisine uymadığı gerekçesi ile belgeyi onaylamayı reddetmiştir. Yaşanan kriz üzerine konu yargıya taşınmıştır.¹⁹ 10 Haziran 1992 tarihinde California Yüksek Mahkemesi (California Superior Court) hâkimi Aurelio Munoz, cryonics hakkında aşağıdaki kararları vermiştir.²⁰

a) Cryonics kanuna uygundur ve anayasal olarak korunmaktadır.

¹⁸ ‘Problems Associated with Cryonics’ <<https://alcor.org/problems.html>> Erişim Tarihi: 16 Ocak 2021

¹⁹ ‘California Appellate Court Decision’ (Alcor Life Extension Foundation 10 June 1992) <<https://alcor.org/Library/html/CaliforniaAppellateCourtDecision.html>> Erişim Tarihi: 16 Ocak 2021

²⁰ Wovk and Darwin (n 13) 29

b) Sağlık Bakanlığının (The Health Department) cryonics hakkındaki kararı kanuna aykırıdır.

c) Standart Anatomik Bağış Yasası (Uniform Anatomical Gift Act) cryonics için de geçerlidir. Sağlık Bakanlığı'nın (The Health Department) cryonics konusunda verdiği karar keyfi ve ayrımcı bir karardır.

d) Cryonics kuruluşu ve üyelerinin örgütlenme hakları korunmalıdır.

Cryonics uygulamalarını yaygın olarak kullanan bir diğer ülke ise Rusya'dır. Halihazırda Rusya'da faaliyet göstermekte olan KrioRus kuruluşu 79 insan ve 45 hayvanı dondurmak suretiyle muhafaza etmektedir. Ayrıca KrioRus kuruluşunun 500'den fazla kişiyle sözleşmesi bulunmaktadır.²¹ KrioRus ABD dışındaki tek cryonics kuruluşudur. Rusya'da, ABD'den farklı olarak hayvanları da dondurarak muhafaza ettiği gözlemlenmektedir. Rusya'da cryonics konusunda herhangi bir yasal düzenleme veya yargı kararı bulunmamaktadır. Ancak ABD'de olduğu gibi Rusya'da da dondurulmuş kişi ölü olarak kabul edilmektedir.²²

Cryonics konusunu bölgesel bazda ele alan bir diğer ülke ise Kanada'dır. ABD'deki uygulamaların tersine Kanada'nın British Columbia eyaletinde cryonics, 2004 yılında *Kremasyon, Defin ve Cenaze Hizmetleri Kanunu (Cremation, Interment and Funeral Services Act – CIFSA)* uyarınca yasaklanmıştır. Söz konusu Kanununun 14. maddesi aşağıdaki hükümleri içermektedir:²³

“Bir kişi insan kalıntılarının korunması veya depolanması için aşağıdakilere dayanan bir satış veya satış teklifinde bulunamaz:

a) cryonics,

b) ışınlanma,

c) gelecekte insan kalıntılarının resüsitasyonu beklentisi ile korumaya dair teklif edilen veya satılan her ne şekilde adlandırılırsa adlandırılırsın her türlü muhafaza yöntemi”

Kanada'nın diğer bölgelerinde ise cryonics yasak olmamakla birlikte *Trillium Yaşam Ağı Bağışı Kanunu (Trillium Gift of Life Net-*

²¹ <<https://kriorus.ru/en/about-us>> Erişim Tarihi: 05 Mayıs 2021

²² ‘Inside the Weird World of Cryonics’ (2015) <<https://www.ft.com/content/d634e198-a435-11e5-873f-68411a84f346>> Erişim Tarihi: 04 Mayıs 2021

²³ ‘Interment and Funeral Services Act’ (2004) <https://www.bclaws.gov.bc.ca/civix/document/id/complete/statreg/04035_01#section14> Erişim Tarihi: 05 Mayıs 2021

*work Act*²⁴) gibi kanunlarla yolunun açıldığı yorumunu yapmak mümkündür.

Ayrıca cryonics konusunda yorumlanabilecek bazı ülke kanunları aşağıdaki gibidir:

a) İngiltere: İnsan Doku Yasası (Human Tissue Act)²⁵

b) Hindistan: Jammu ve Kashmir Anatomi Kanunu (The Jammu and Kashmir Anatomy Act)²⁶

c) Türkiye: Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun.²⁷

Son olarak, öldükten sonra cryonics uygulamasının seçimi bir anayasal hak ve özgürlüktür ve bu konu şimdiye denk verilen yargı kararlarında da yansımaktadır.²⁸ Bu arada, konunun güncel olması sebebiyle bu konuda henüz içtihat hukuku oluşmamıştır.

SONUÇ

Bu çalışmada tıp biliminin güncel bir konusu olarak cryonics'in hukuki boyutu değerlendirilmiştir. Cryonics yöntemi insanın korunmasının bir türü olarak, özellikle günümüzde tedavisi olmayan hastalara gelecekte tekrar hayata dönmesi için umut doğurmaktadır. Konuyla ilgili doğrudan ulusal ve uluslararası düzenlemelerin bulunmaması, cryonicsin hukuki boyutunun incelenmesini zorlaştırmaktadır. Bu alandaki hukuki düzenleme eksikliğinin ana nedenleri; birincisi, konunun güncel olması ve ikincisi ise, cryonics işleminin bir ihtimal olduğu düşüncesi olarak değerlendirilmiştir. Bu işlemin ihtimaller üzerine kurulmuş olmasını rağmen gün geçtikçe başvuru sayısı artmaktadır. Nitekim Türkiye'den birçok kişi dondurulmak üzere başvuruda bulunmuştur.

²⁴ 'Trillium Gift of Life Network Act' (Chapter H.20, 1990) <<https://www.ontario.ca/laws/statute/90h20>> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2021

²⁵ 'Human Tissue Act' (Chapter 30, 2004) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/30/pdfs/ukpga_20040030_en.pdf> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2021

²⁶ 'The Jammu and Kashmir Anatomy Act' (1959) <<https://indiacode.nic.in/bitstream/123456789/3496/1/Anatomy%20Act.pdf>> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2021

²⁷ Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun, RG 03.06.1979/16655 <<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2238.pdf>> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2021

²⁸ 'Problems Associated with Cryonics' <<https://alcor.org/problems.html>> Erişim Tarihi: 16 Ocak 2021

ABD ise bu konuda öncü olması sebebiyle diğer bazı yasalar cryonics işlemi için uygulanmaya başlanmış ve konuya ilişkin birçok yargı kararı verilmiştir. Dondurulmuş kişinin tekrar hayata döndürme ihtimali olsa da, cryonics kuruluşları dahil birçok yargı kararında da ölü veya ceset olarak kabul görmektedir. Ayrıca cryonics uygulamasını doğrudan ilgilendiren bir yasa olmadığı için, organ bağış ve insan vücudu kalıntılarına ilişkin yasalar uygulanmaktadır. Dolayısıyla bu konuda yasal düzenlemelerin yapılması ihtiyacı doğmaktadır.

KAYNAKÇA

Bridge S, 'The Legal Status of Cryonics Patients' (1994) <https://alcor.org/Library/html/legalstat_us.html> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2021

'California Appellate Court Decision' (Alcor Life Extension Foundation 10 June 1992) <<https://alcor.org/Library/html/CaliforniaAppellateCourtDecison.html>> Erişim Tarihi: 16 Ocak 2021

Cron R, 'Is Cryonics an Ethical Means of Life Extension?' (University of Exeter, 2014) 1-29) <<https://philpapers.org/archive/CROICA-2.pdf>> Erişim Tarihi: 08 Ekim 2022

Darwin M, 'Evaluation of the Condition of Dr.James H. Bedford after 24 Years of Cryonic Suspension' (Alcor Life Extension Foundation, August 1991) <<https://www.alcor.org/library/bedford-condition/>> Erişim Tarihi: 21 Ocak 2021

Ettinger R, The prospect of immortality (H Doubleday & Co 1964) 93-95

'Frequently Asked Questions: Spiritual Questions' <<https://alcor.org/FAQs/faq04.html>> Erişim Tarihi: 05 Mayıs 2021

'Human Tissue Act' (Chapter 30, 2004) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/30/pdfs/ukpga_20040030_en.pdf> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2021

Huxtable R, 'Cryonics in the Courtroom: Which Interests? Whose Interests?' 2018 26(3) Medical Law Review 476, 499

'Inside the Weird World of Cryonics' (2015) <<https://www.ft.com/content/d634e198-a435-11e5-873f-68411a84f346>> Erişim Tarihi: 04 Mayıs 2021

'Interment and Funeral Services Act' (2004) <https://www.bclaws.gov.bc.ca/civix/document/id/complete/statreg/04035_01#section14> Erişim Tarihi: 05 Mayıs 2021

Merkel R, 'The Molecular Repair of the Brain' <<http://www.ralphmerkle.com/cryo/techFeas.html>> Erişim Tarihi: 12 Ocak 2021

Moen OM, 'The case for cryonics' (2015) Journal of Med Ethics <<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25717141/>> Erişim Tarihi: 08 Ekim 2022

Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun, RG 03.06.1979/16655 <<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2238.pdf>> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2021

'Öldükten Sonra Tekrar Hayata Dönmek: Cryonics' <<https://www.akademianinbahcesi.com/oldukten-sonra-tekrar-hayata-donmek-cryonics/>> Erişim Tarihi: 08 Ocak 2021

'Problems Associated with Cryonics' <<https://alcor.org/problems.html>> Erişim Tarihi: 16 Ocak 2021

'Revised Uniform Anatomical Gift Act' (2006) <<https://www.uniformlaws.org/HigherLogic/System/DownloadDocumentFile.aspx?DocumentFileKey=ca07f92d-09c9-0c9f-8578f6dbb480aa5c&forceDialog=0>> Erişim Tarihi: 03 Ocak 2021

Smith G, 'Cryonics Suspension: A Prospect for Immortality' (Catholic University of America 1983) <<https://pdfs.semanticscholar.org/51e1/19f8477be2ee0e90b5c5dda4b106d51cb289.pdf>> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2021

'The Jammu and Kashmir Anatomy Act' (1959) <<https://indiacode.nic.in/bitstream/123456789/3496/1/Anatomy%20Act.pdf>> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2021

'The Law on Cryonics' <<https://www.hta.gov.uk/law-cryonics>> Erişim Tarihi: 14 Kasım 2021

'The Legal Status of Cryonics Patients' <<https://www.alcor.org/library/the-legal-status-of-cryonics-patients/>> Erişim tarihi: 10 Ocak 2021

'Trillium Gift of Life Network Act' (Chapter H.20, 1990) <https://www.ontario.ca/laws/statute/90h_20> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2021

Wowk B and Darwin M, 'Cryonics: Reaching for Tomorrow' (Alcor Life Extension Foundation 1991) 27